

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

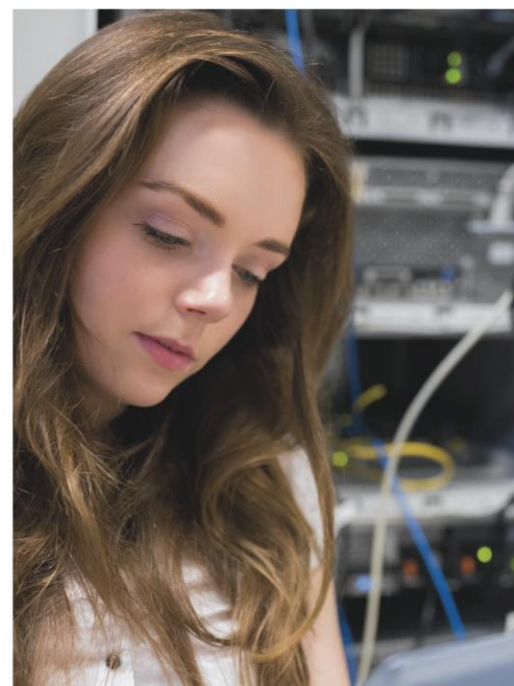
Kronobergs län

September 2016

Ett samarbete mellan:

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Innehåll

Om småföretagsbarometern	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Kronobergs län	4
Det ekonomiska läget och näringslivet i Kronobergs län.....	5
<i>Näringslivet i Kronobergs län</i>	6
Småföretagsbarometern – Kronobergs län.....	9
<i>Sysselsättning</i>	9
<i>Orderingång</i>	10
<i>Tackat nej till order</i>	12
<i>Omsättning</i>	13
<i>Konjunkturindikatorn</i>	14
Expansionsutsikter och hinder för expansion	19
<i>Konjunkturrisiker</i>	21
<i>Politiska risker</i>	21
Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet	22

Om småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst 1 och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 500 000 privata företag fördelade över hela landet. Sammanlagt har dessa företag omkring 2,1 miljoner sysselsatta. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern baseras på en grov indelning av företagen i industri¹- eller tjänsteföretag, detta för att siffrorna ska bli mer informativa då förutsättningarna för dessa två huvudgrupper av företag skiljer sig åt. Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

Företagarna

Sparbankernas Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar minus procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

¹ Industrisektorn inkluderar även byggnadsbranschen enligt Småföretagsbarometerens sektorindelning.

Sammanfattning av konjunkturläget i Kronobergs län

- **Konjunkturen för småföretagen** har utvecklats svagt i Kronoberg. I 2016 års mätning är konjunkturindikatorn för länet 54, lägre än fjolårets 65 och långt under genomsnittet för riket där nettotalet är 80. Både industri- och tjänsteföretagen redovisar en svagare tillväxt.
- **Sysselsättningstillväxten** i Kronoberg har minskat sedan fjolårets mätning. Nettotalet för sysselsättningstillväxten i Kronoberg har gått från ett nettotal på 11 år 2015 till 6 i årets undersökning. Den negativa utvecklingen står i kontrast till genomsnittet i riket som visar en starkare tillväxt då majoriteten av län sett en ökad sysselsättningstillväxt. Minskningen beror på att tjänstesektorn anställer i lägre takt.
- **Orderingången** för länets småföretag har utvecklats svagt positivt sedan den senaste mätningen 2015 och är fortsatt något lägre än riksgenomsnittet. Utvecklingen beror på att en ökad orderingång för tjänstesektorn motsvarats av minskade ordertillväxt i industrisektorn.
- **Omsättningstillväxten** i Kronobergs län har minskat sedan 2015. Det är båda industri- och tjänsteföretagen i länet som redovisar en svagare omsättningsutveckling. Dagens nettotal 22 är under genomsnittet i riket (netttotal 33), men förväntningarna inför kommande år är optimistiska. Totalt sett tror företagen i Kronoberg på en omsättningstillväxt de kommande tolv månaderna som gör att nettotalet landar på 27, fortfarande en bra bit under riket i genomsnitt (netttotal 40).
- **Tillväxten av lönsamheten** i Kronobergs län motsvarar i år ett nettotal på 25 (riksgenomsnittet är också 25). Lönsamheten i industriföretagen i Kronobergs län har återhämtat sig tämligen kraftigt efter åren med akut finanskris. Tjänsteföretagens lönsamhetsutveckling däremot har minskat under motsvarande period.
- Företagen i Kronobergs län upplever sämre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Trots detta anser 66 procent av företagen i länet att de har **goda utsikter att expandera på sikt**. Det är en lika stor andel som i fjolårets mätning.
- Brist på lämplig arbetskraft är det enskilt **största tillväxthindret** som Kronobergs småföretag upplever. Tuff konkurrens följer på andra platsen. Höga arbetskraftskostnader ligger på tredje plats, med 12 procent av företagen som upplever detta som största expansionshinder.
- Den inhemska konjunkturen är den **största konjunkturrisken**, enligt 42 procent av småföretagarna i Kronoberg.
- **Den största politiska risken** är potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter vilket anges av 28 procent av Kronobergs alla företag. 27 procent av företagen ser även ökade skattekostnader som en risk.

Det ekonomiska läget och näringslivet i Kronobergs län

I Sverige har konjunkturläget fortsatt att förbättrats och ekonomin har haft en bra utveckling under de senaste 12 månaderna med stigande sysselsättning och stark BNP-tillväxt. BNP har stigit till omkring fyra procent på årsbasis tack vare en stärkt export, expansiv finanspolitik och en hög nivå på hushållens konsumtion, vilket ger en bra grund för fler jobb i små och medelstora företag under det kommande året. Under första delen av 2016 har den positiva BNP-utvecklingen emellertid mattats av med omkring en halv procent. Samtidigt finns det ljuspunkter med ökad produktion inom näringslivet och en fortsatt stabil hushållskonsumtion.

De svenska hushållen gynnas av stigande realinkomster, låga räntor och ökad sysselsättning. Sysselsättningen återhämtade sig snabbare i Sverige än i de övriga EU-länderna efter finanskrisen och arbetslösheten stabiliserade sig på cirka 8 procent under flera år. Under 2015 började arbetslösheten att sjunka igen och under våren 2016 uppgår den till 6,3 procent i juli.² Även om arbetslösheten har sjunkit har tudelningen på arbetsmarknaden ökat, inte minst mellan inrikes och utrikesfödda. Arbetslösheten är också fortsatt hög bland lågutbildade unga och utlandsfödda. Samtidigt har Sverige lägst andel låglönejobb i EU och den största skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda i OECD.

Arbetsmarknadsläget är därför bekymmersamt för grupper som står långt från arbetsmarknaden. Den internationella konkurrensen har blivit allt hårdare samtidigt som tjänstesektorn blivit allt viktigare för tillväxten och sysselsättningen. Lönekostnader och arbetsgivaravgifter är därför av avgörande betydelse för små och växande företags konkurrensmöjligheter.

Den svenska exporten har uppvisat en svagare återhämtning än vid tidigare konjunkturuppgångar, framför allt på grund av den svaga globala investeringstillväxten och en fortsatt prispress inom råvaruindustrin. Sveriges export är starkt beroende av de andra EU-länderna eftersom nästan 70 procent av den svenska exporten går till EU. Dessutom utgör maskiner och insatsvaror till industri- och transportsektorn en stor del av den svenska exporten. Dessa sektorer drabbades hårt av försvagad efterfråga efter finanskrisen. Eftersom investeringarna hos Sveriges handelspartners i EU växer långsamt, riskerar tillväxten på den svenska exporten vara relativt svag även framöver.

Trots den starka konjunkturutvecklingen är finanspolitiken expansiv med ökade offentliga utgifter. Bidragande faktorer är bl.a. flyktinginvandring och satsningar i offentlig sektor och på infrastruktur, framförallt bostadsbyggande. Den expansiva finanspolitiken resulterar i en del ofinansierade reformer, vilket i sin tur minskar det strukturella sparandet. Därför kan det förväntas att finanspolitiken blir något mer åtstramande framöver.

Den internationella konjunkturen är fortfarande svag och vägen till konjunkturåterhämtning har varit skakig. Det alltjämt låga resursutnyttjandet och en låg inflation har bidragit till en exceptionellt expansiv penningpolitik, något som kommer att prägla utvecklingen de närmaste åren. Sviter av den globala finanskrisen, bräckliga europeiska banker och avsaknad av strukturella reformer är bidragande orsaker till den tröga utvecklingen i Europa. Samtidigt

² SCB, AKU juli 2016

brottas flera tillväxtekonomier med växande obalanser och otillräckliga reformer. Detta blev särskilt tydligt i spåren av råvaruprisfallet. Förutom de ekonomiska utmaningarna har de politiska riskerna ökat vilket tenderar att verka återhållande på tillväxten. Storbritanniens folkomröstning för ett utträde från EU har skapat osäkerhet om det framtida EU-samarbetet även om det är förtidigt att bedöma om de ekonomiska konsekvenserna i närtid.

Näringslivet i Kronobergs län

Näringslivet i Kronobergs består av företag verksamma inom en rad olika verksamheter. Västra delarna av länet präglas av en stark företagarkultur, ofta refererat till som Gnosjöregionen. En stor del av företagen är verksamma som underleverantörer inom tillverknings- och tjänstesektorn. Skogsindustrin har alltid varit en viktig näring och de gröna näringarna har stor betydelse i regionen med goda förutsättningar för livsmedelsproduktion. Länet karaktäriseras av en relativt expansiv utveckling i residensstaden Växjö där även Linnéuniversitet och länssjukhus finns. Övriga delar av länet har en betydligt svagare utveckling med befolkningsminskning och högre arbetslöshet som följd.

Kronobergs län är ett viktigt transitlän och genomkorsas av E4:an, Även järnvägarna har mycket viktiga genomfarts- och transiterande funktioner. Under det senaste året har utvecklingen varit mindre positiv och i lägre takt än genomsnittet för riket. Till viss del är detta en följd av politisk och ekonomisk oror i vår omvärld, men det är också relaterat till demografi- och näringslivsstrukturen i länet. Den lokala näringslivspolitikerna måste verka för att få fler nya företag att etablera sig i regionen, även generations- och ägarskifte i befintliga företag är viktigt för näringslivsdynamiken.

***Marie Fuhr-Ohlsson,
Kontorschef Swedbank Ljungby***

Vilka branscher expanderar, vilka branscher stagnerar eller backar?

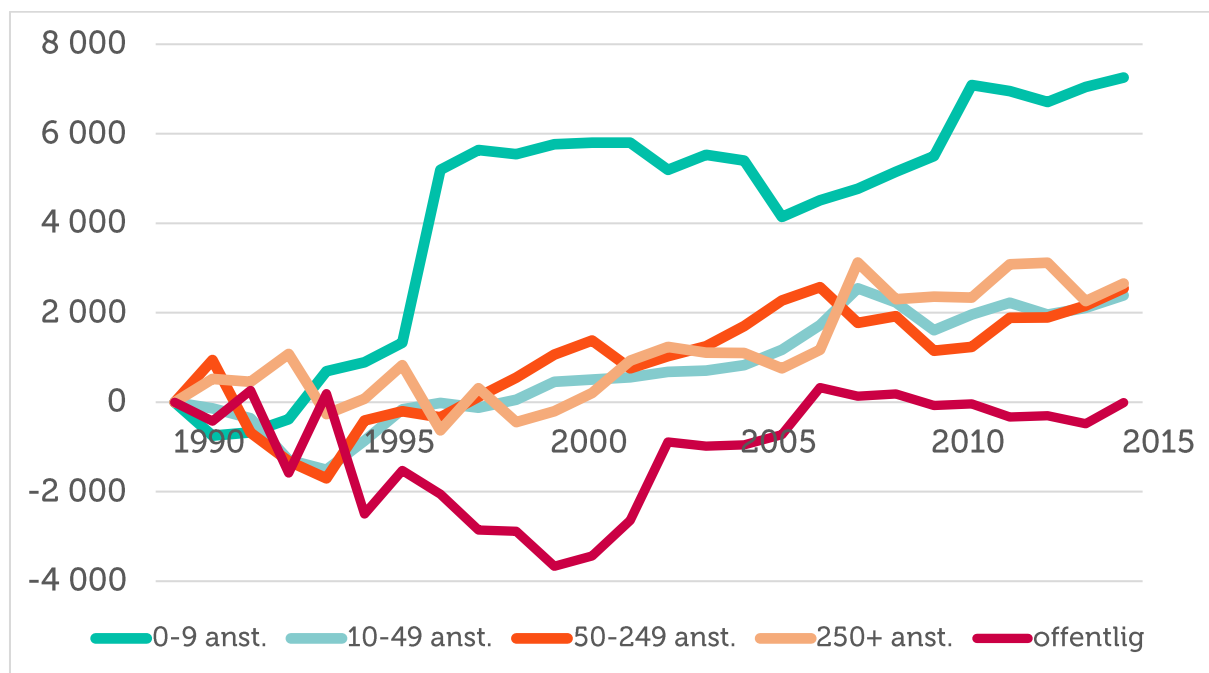
Serviceföretagen som är underentreprenörer till de större företagen växer genom att de är verksamma i andra delar av regionen. Handeln har det tufft, framförallt sällanköpshandeln som bedöms stagnera, medan dagligvarusidan får viss uppgång genom stort intag av nyanlända. Bostadsaktörerna har fullt uthyrt, framförallt för att tillgodose behovet av bostäder till nyanlända. Byggföretagen som riktar in sig på nyproduktion har det tufft i större delen av Blekinge, lite undantaget Karlskrona.

Generellt sett, växer företagen i er region? Om inte, varför? Vilka är de största hindren för tillväxt för företagen i er region?

Det är måttlig tillväxt med anledningen av brist på efterfrågan och tuff konkurrens inom respektive bransch.

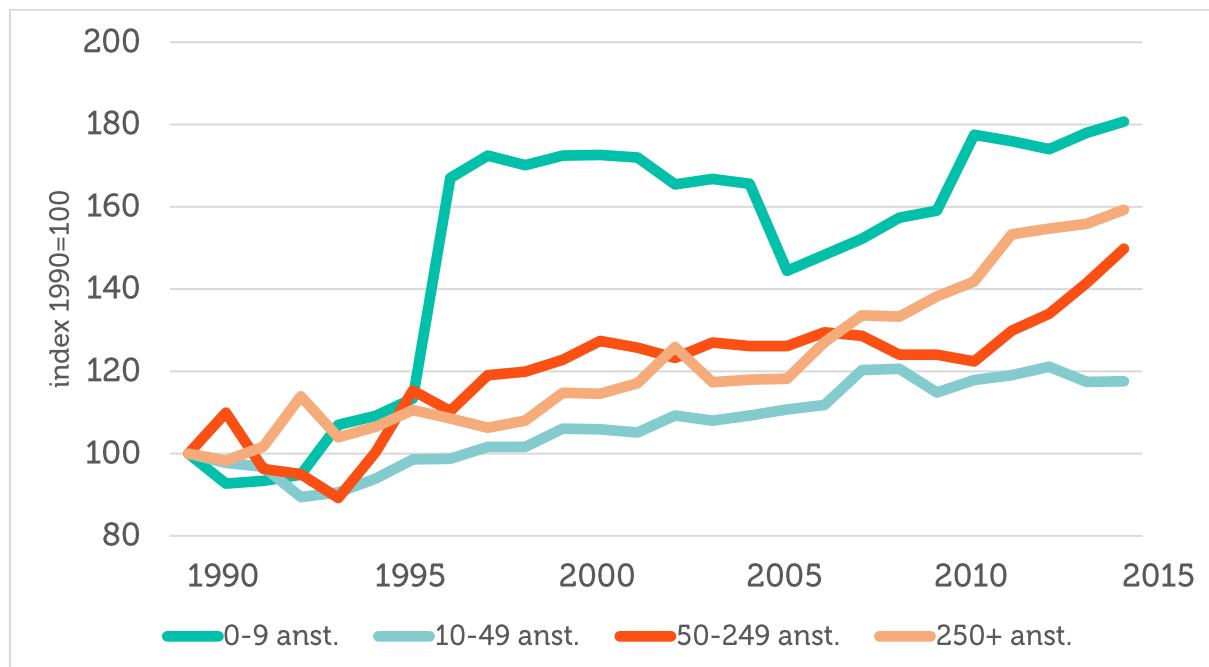
Figur 1 visar tydligt att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättningstillväxten i Kronobergs län.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Kronoberg län sedan 1990 (källa: SCB)³

Figur 2 visar på tillväxten av antalet företag i olika storlekar.

Figur 2 Tillväxt av antal företag i Kronoberg län sedan 1990 (källa: SCB)⁴

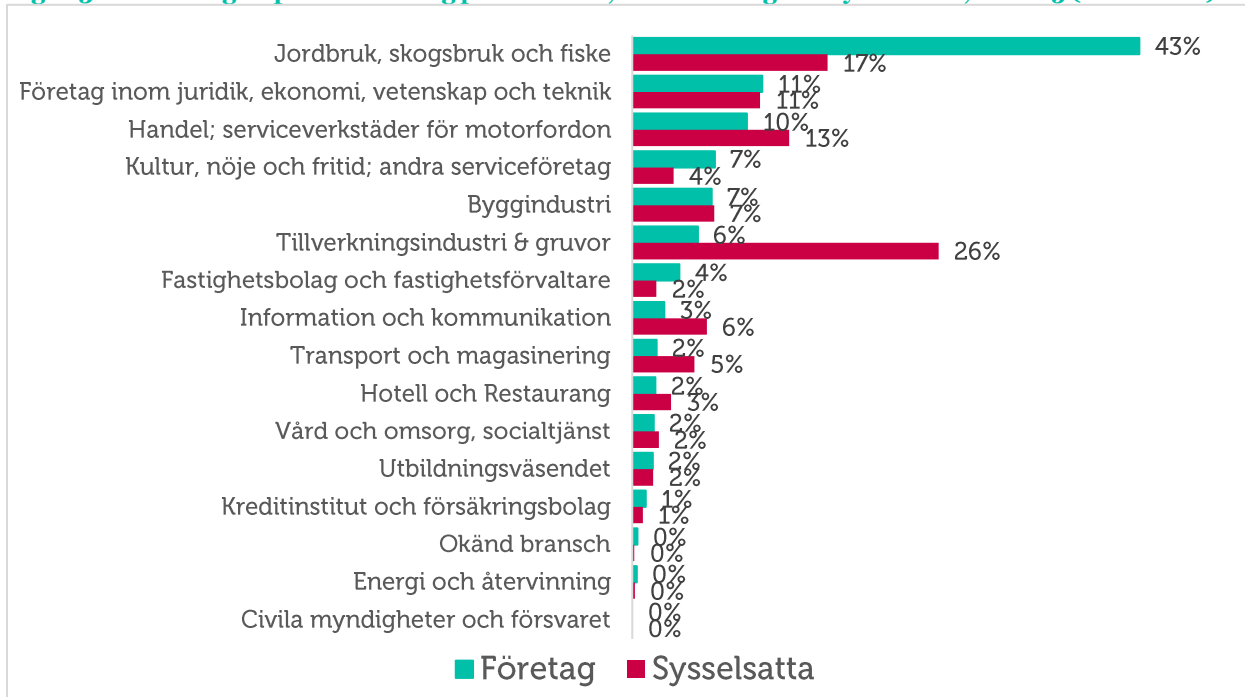

³ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

⁴ Antalet företag definieras som antalet arbetsställen. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

I Kronobergs län är en relativt stor andel av de sysselsatta verksamma i företagen inom tillverkningsindustrin (Figur 3). Även handel är en viktig sektor för sysselsättningen i Kronobergs län.

Figur 3 Fördelning av privata företag per bransch, antal företag och sysselsatta, år 2015 (källa: SCB)

Småföretagsbarometern – Kronobergs län

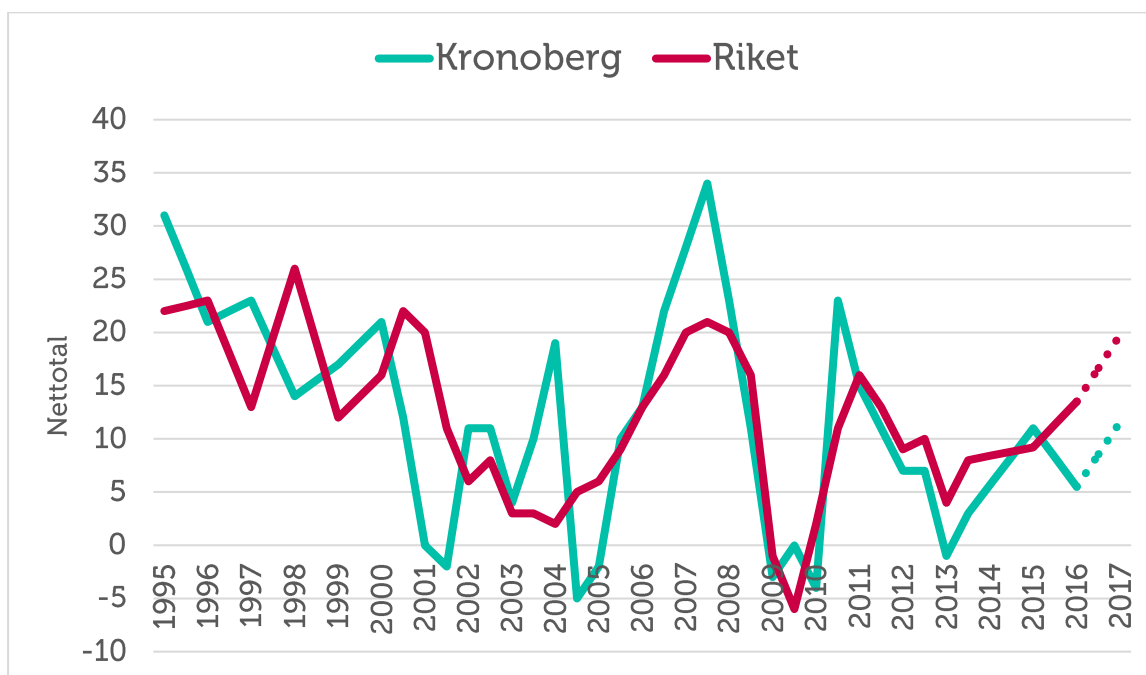
Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningstillväxten i Kronoberg har minskat sedan fjolårets mätning. Nettotalet har gått från ett nettotal på 11 år 2015 till 6 i årets undersökning. Det står i kontrast till rikets utveckling som visar en starkare tillväxt (netttotal ökar från 9 till 14). Eftersom länet har ett positivt nettotal innebär det ändå att sysselsättningen ökar i länets företag men att tillväxten är svagare än förra året.

Minskningen av tillväxten beror på att tjänstesektorn anställer i lägre takt, jämfört med föregående mätning. Totalt sett uppger nästan var sjunde företag i länet (14 procent) att personalstyrkan har ökat medan åtta procent av företagen dragit ned på personal. En stor majoritet har inte ändrat personalstyrkan.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995-2016

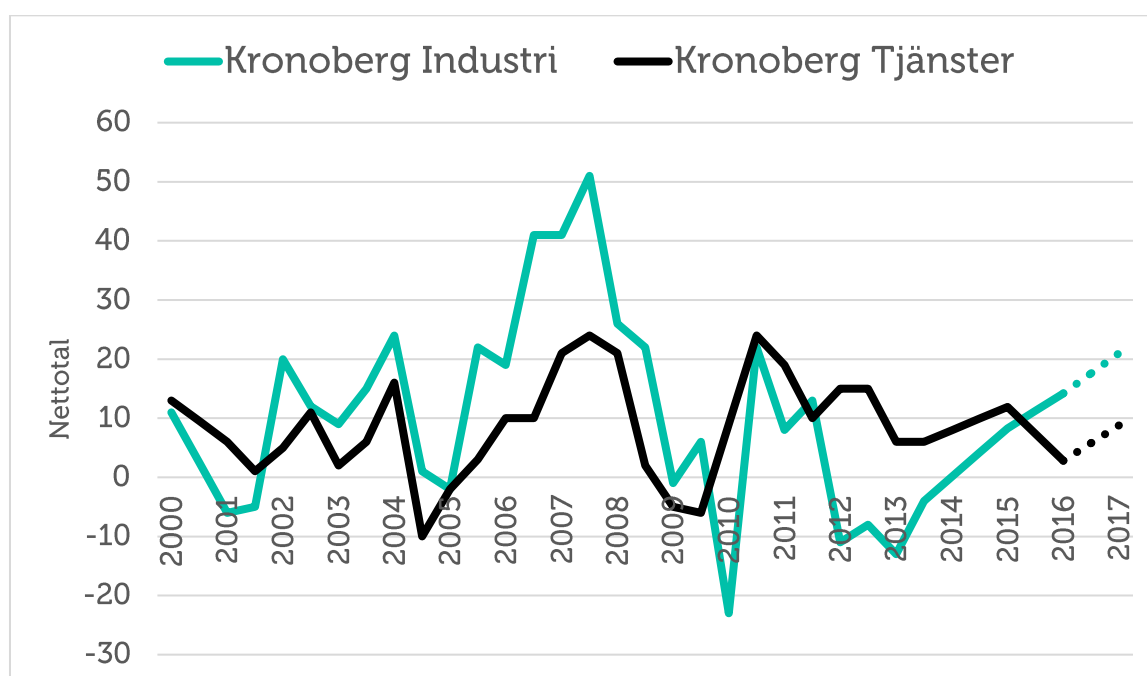

Inom industrisektorn har företagen fortsatt att anställa och nettotalet hamnar nu på 14, vilket är något lägre än genomsnittet för riket (16). Förväntningarna inför det kommande året är positiva. Ungefär tre gånger så många småföretag förväntar sig anställa flera (21 procent) än färre (7 procent) och nettotalet för industriföretagen väntas öka till 14.

Tjänstesektorn har haft svagare utveckling sedan den förra mätningen. Det är nu 12 procent av företagen som uppger en ökning av antalet anställda medan nio procent har minskat. Det leder till ett netttotal på 3. Tjänstesektorn har dock en positiv prognos om den framtida sysselsättningsutvecklingen. Tretton procent av företagen förväntar sig att anställa fler, medan nästan fyra procent av småföretagare förväntar sig en negativ sysselsättningsutveckling under det kommande året. Nettotalet för sysselsättning i tjänstesektorn väntas stiga till 9.

Sysselsättningsutvecklingen förväntas totalt sett öka under det kommande året. På ett års sikt förväntas Kronobergs sammanlagda netttotal vara 12 i jämförelse med årets netttotal 6. I jämförelse är emellertid rikets förväntningar mer positiva, med ett förväntat netttotal på 20.

Figur 5 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Kronobergs län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

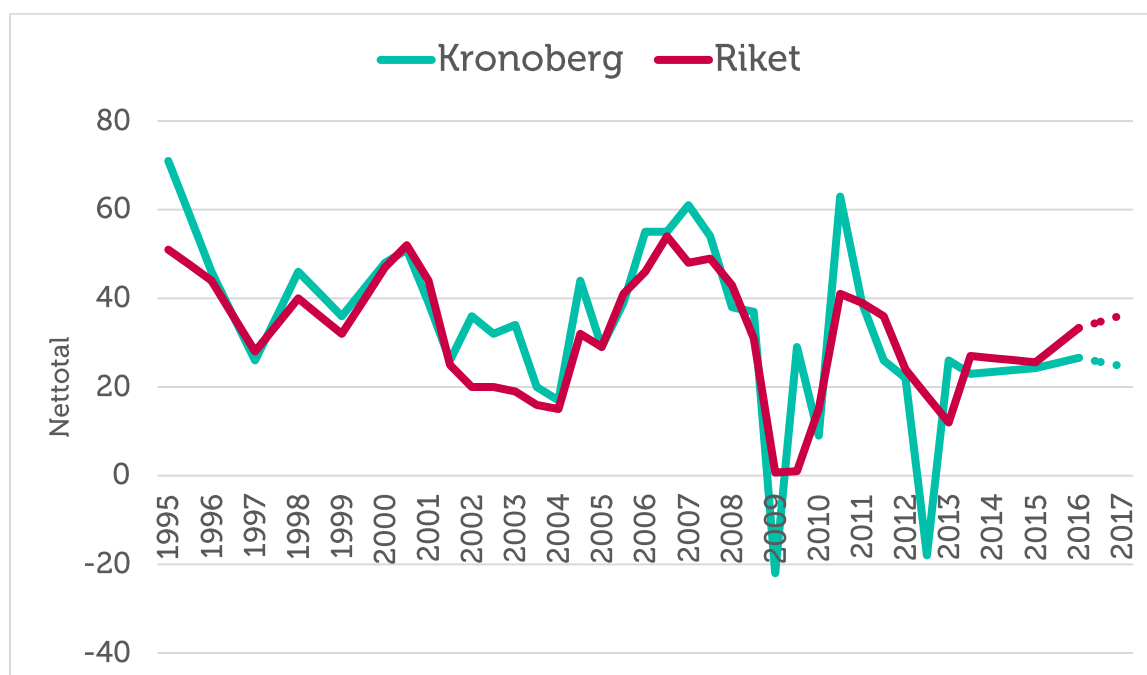
Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Orderingången för länets småföretag har utvecklats svagt positivt sedan den senaste mätningen 2015 och är fortsatt något lägre än riksgenomsnittet. Utvecklingen beror på att en ökad orderingång för tjänstesektorn kompenseras av minskad ordertillväxt i industrisektorn. 43 procent av småföretagen uppger en ökad orderingång men samtidigt uppger 17 procent en vikande utveckling. Det innebär att nettotalet endast ökar marginellt, från 26 år 2013 till 27 i

årets undersökning. Förväntningarna på ett års sikt är en svag minskade orderutveckling, där industrisektorn räknar med ett uppsving och tjänstesektorn förväntar en nedgång.

Figur 6 Orderutveckling (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995-2016

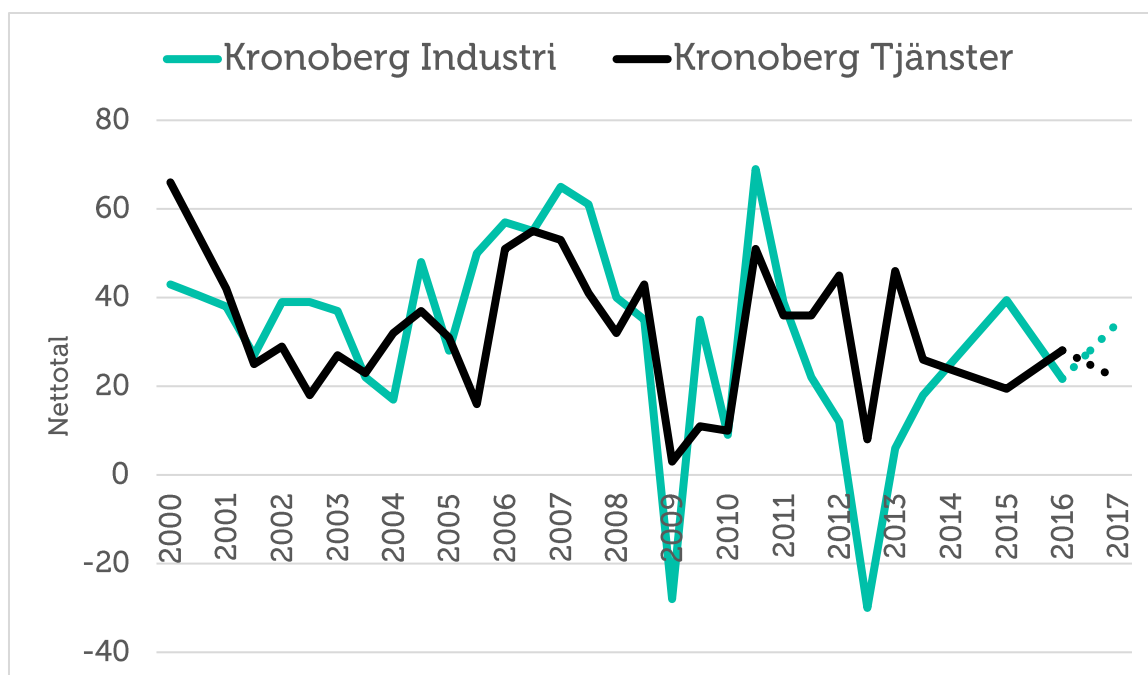

Orderingången inom industrin visar en försvagad tillväxt, och nettotalet minskar från 39 vid 2015 års senaste mätning till dagens netttotal på 22. Drygt en tredje del (34 procent) av industriföretagen redovisar en ökad orderingång under det senaste året, medan 12 procent haft en vikande orderingång. Industrisektorns orderingång förväntas dock stiga igen på ett års sikt, till ett netttotal på 34. Detta är i nivå med rikets genomsnittliga förväntningar på 33.

Inom tjänstesektorn har nettotalet ökat från 19 till 28 sedan den senaste mätningen. 46 procent av tjänsteföretagen redovisar en ökad orderingång under det senaste året, medan 18 procent har haft en vikande orderingång. Detta är straxt under riksgenomsnittet för sektorn. Tjänstesektorn förväntar sig dock en minskad ordertillväxt på ett års sikt, med ett netttotal på 25, vilket är avsevärt under förväntningarna för riksgenomsnittet (37).

Sammanfattningsvis förväntar sig småföretagarna i Kronoberg en svagare orderutveckling än i riket (netttotal 25 respektive 36). Industrisektorn förväntar sig en starkare utveckling i nivå med riksgenomsnittet medan tjänstesektorns förväntningar är mer försiktiga och under riksgenomsnittet.

Figur 7 Ordergång (nettotal) i Kronobergs län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

Tackat nej till order

Drygt en tredjedel (36) procent av företagen i länet har tvingats tacka nej till order. Den huvudsakliga anledningen är att företagen uppger att de redan har mer att göra än de hinner med (39 procent av de som tackat nej). Även arbetskraftsbrist anges ofta av Kronobergs företagare (19 procent) som en anledning till varför företaget tackat nej till order.

Figur 8 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

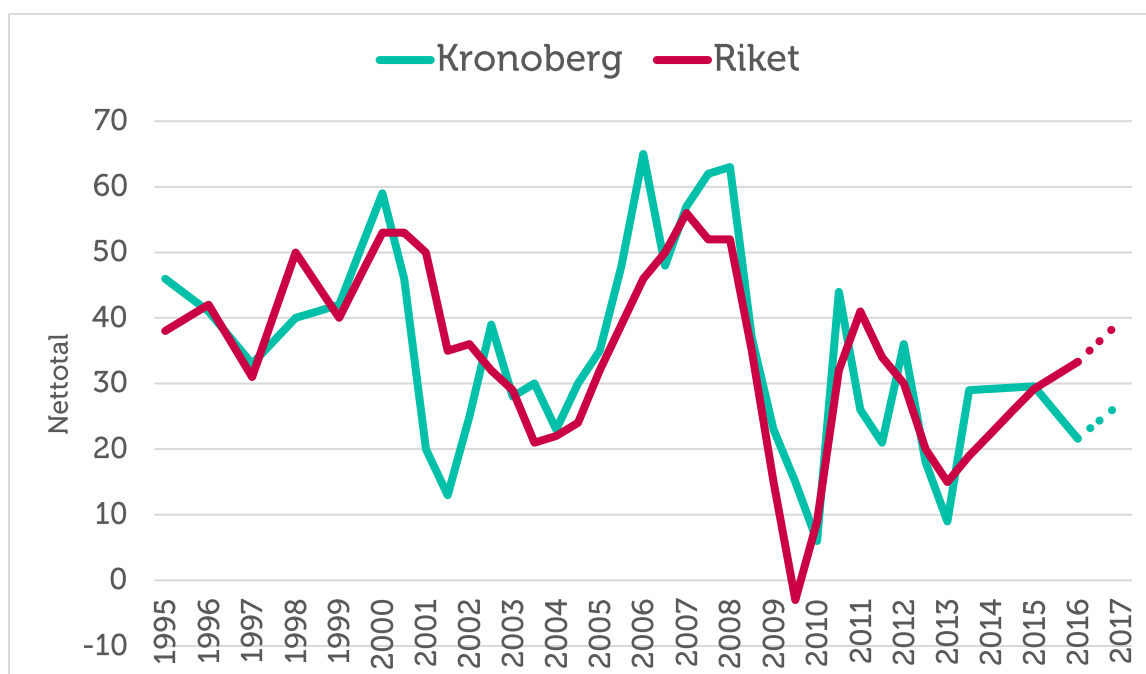

Omsättning

Omsättningstillväxten i Kronobergs län har minskat sedan 2015. Det är både industri- och tjänsteföretagen i länet som redovisar en svagare omsättningsutveckling. Nettotalet för omsättningstillväxten blir 22 vilket är under genomsnittet i riket (netttotal 33), men förväntningarna inför kommande år är optimistiska. Totalt sett tror företagen i Kronoberg på en positiv utveckling av omsättningstillväxten de kommande tolv månaderna vilket gör att nettotalet landar på 27. Det är emellertid fortfarande en bra bit under genomsnittet i riket med netttotal 40.

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Figur 9 Omsättningsutveckling (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995-2016

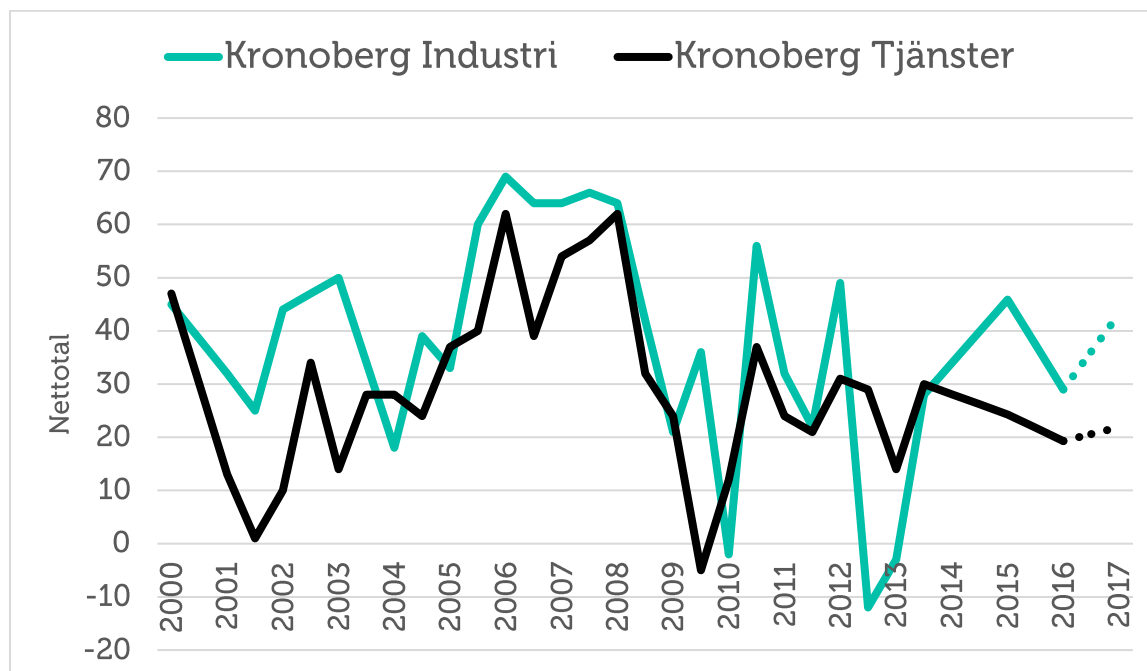

Industrin har alltså upplevt en lägre tillväxt i omsättningen under det senaste året och går från ett netttotal på 46 vid den senaste mätningen till dagens netttotal på 29. Industrisektorn i Kronoberg går därmed lite sämre än riket, där nettotalet i genomsnitt idag är 32. Kronobergs industriföretagare ser dock mer optimistiskt på framtiden. Inför det kommande året förväntar man sig att omsättningsutvecklingen ska öka till netttotal 43 (att jämföra med rikets förväntningar på 36).

Tjänsteföretagen i Kronoberg visar också en minskad ordertillväxt som går från ett netttotal på 24 till dagens netttotal 19. Kronobergs läns tjänstesektor ligger därmed långt under riksgenomsnittet (19 jämfört med 34). Inför det kommande året är tjänsteföretagen svagt

optimistiska och tror på en ökad tillväxt med ett förväntat netttotal på 21. Att jämföras med riksgenomsnittet på 41.

Figur 10 Omsättningsutveckling (netttotal) i Kronobergs län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

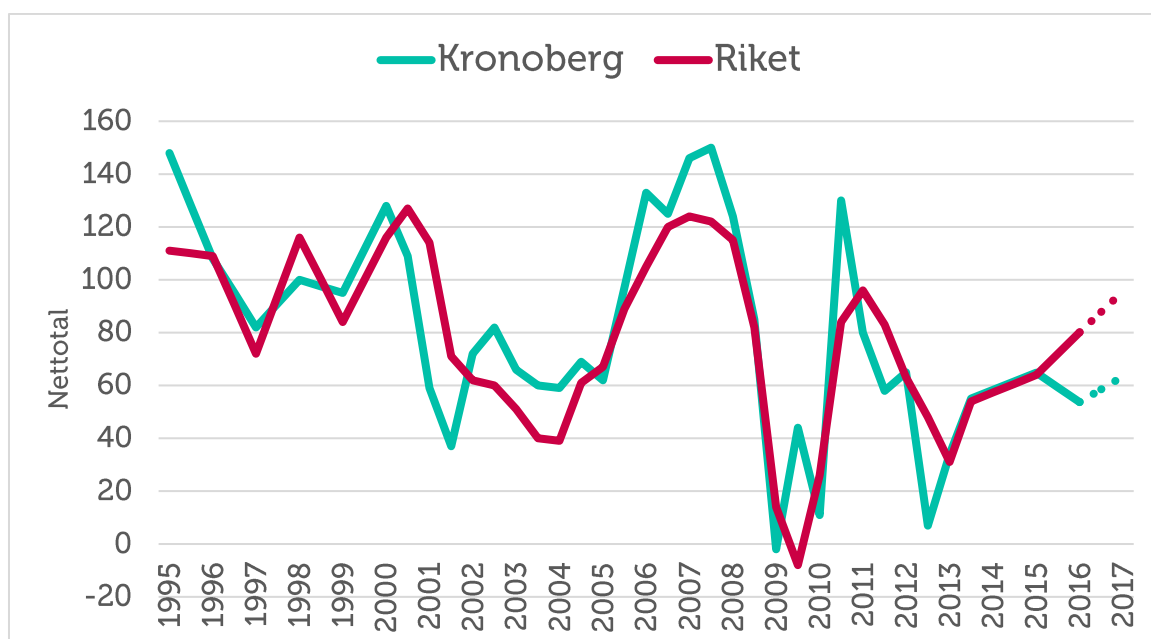
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Nu har vi gått igenom utvecklingen av sysselsättning, ordergång och omsättning för länets småföretag. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. I 2016 års mätning är konjunkturindikatorn för länet 54, lägre än fjolårets 65 och långt under rikets indikator på 80.

Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen i Kronobergs län försämrades dramatiskt 2008- 2009. Från att år 2007 ha nått ett värde på 150, bottnade index hösten 2009 med ett värde på -2. Efter en andra svacka 2011-2012 är botten passerad men återhämtningen försvagades sedan fjolårets mätning.

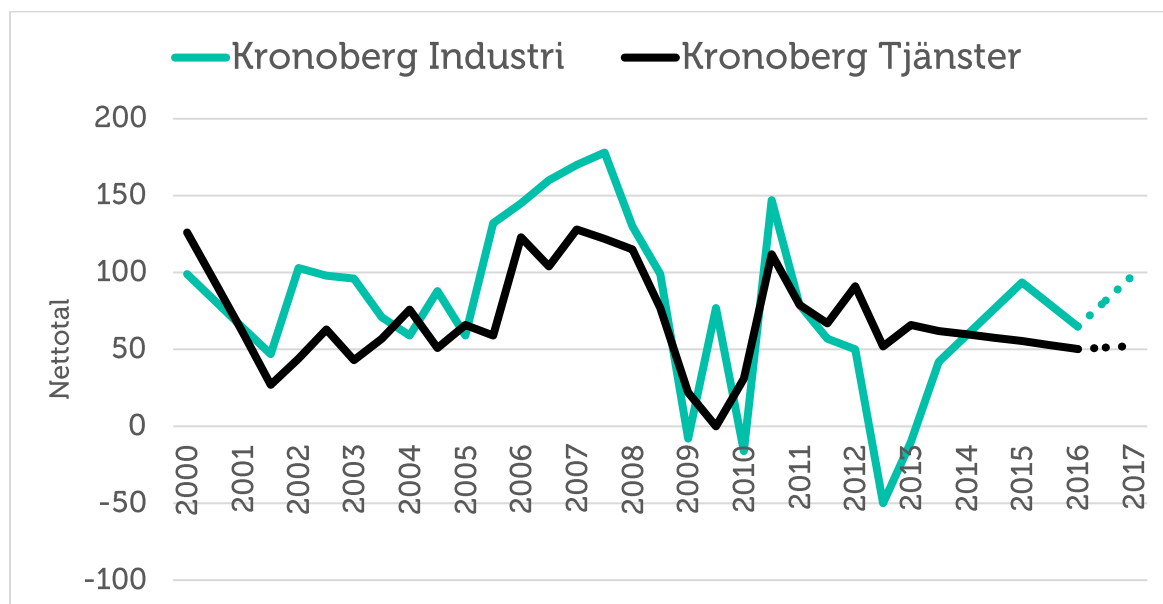
Under det kommande året förväntas en konjunkturtillväxt och nettotalet att förbättras till 63. Konjunkturtillväxtprognosen i Kronoberg är emellertid fortfarande betydligt lägre än rikets genomsnitt (förväntad utveckling till nettotal 96).

Figur 11 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995-2016

Under det kommande året räknar tjänstesektorn med en fortsatt svag konjunkturtillväxt, indikatorn stiger från 50 till 52. Industrin, som i 2015 års mätning låg på en relativt hög nivå (94), räknar med en återhämtning till 99 på ett års sikt, efter årets dipp till en konjunkturindikator 65.

Figur 12 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Kronobergs, industri- och tjänstesektor 2000-2016

För den sammanvägda konjunkturindikatorn placerar sig Kronobergs län långt under riksgenomsnittet. Endast ett län redovisar en lägre utveckling (Norrbotten). En trolig förklaring är det lokala näringslivets industristruktur. Placeringen tyder också på att det lokala företagsklimatet behöver utvecklas och värnas på regional nivå. Småföretagsbarometerns resultat bekräftas i stort av Konjunkturinstitutets undersökning som visar att det är konsumtion och investeringar som drivit tillväxten framåt. Deras undersökning visar också liksom Småföretagsbarometern att tjänstesektorn räknar med en avmattning i tillväxten det kommande året.⁵

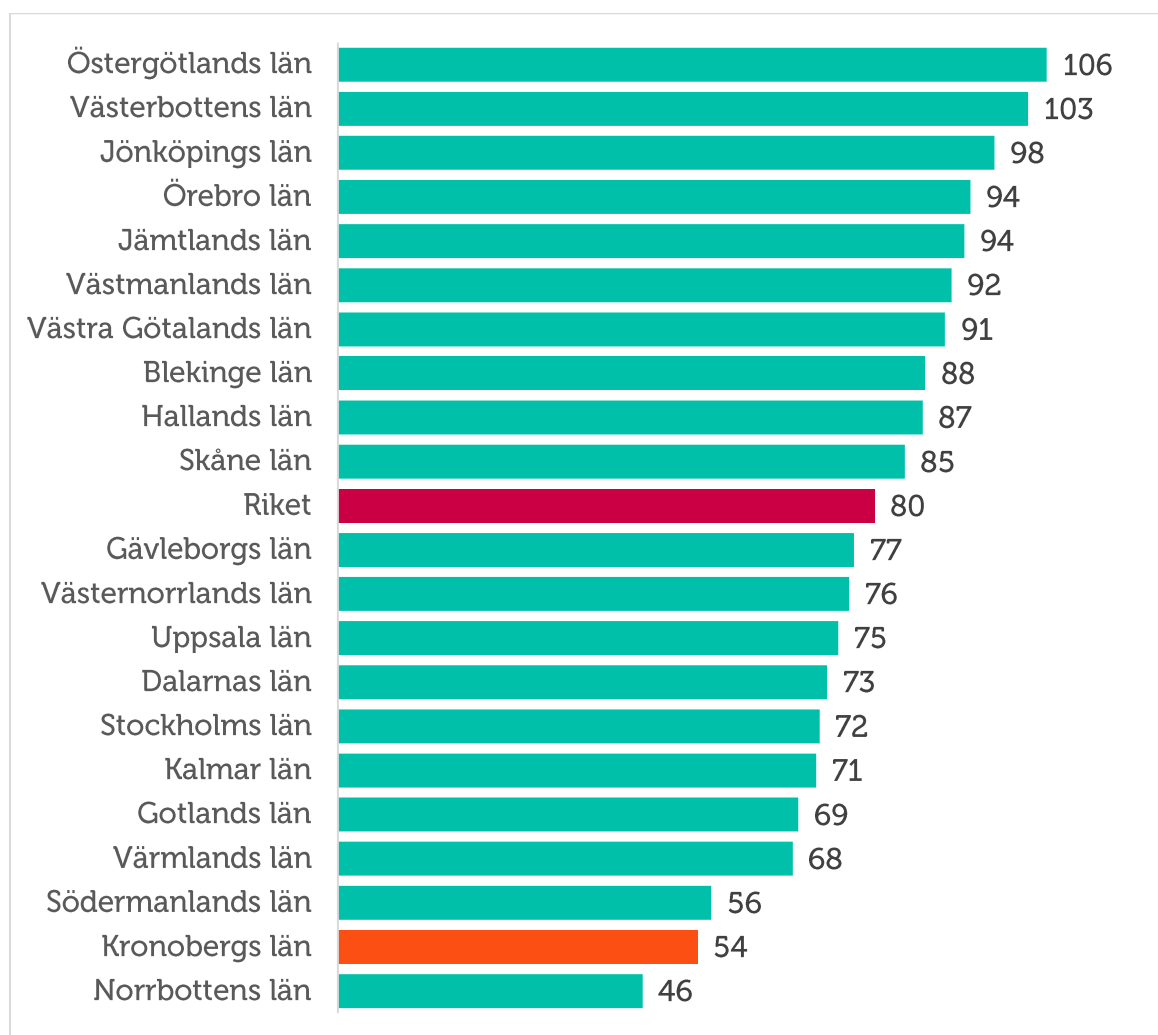

Carl-Gustav Svensson, Grundare Kronfönster AB

Jag konstaterar att Småföretagsbarometern bekräftar den tendens som blivit tydlig de senaste månaderna. Ekonomin för Kronobergs företag har bromsat in något. För mitt företag har det gått väldigt bra, men vi jobbar hela tiden på att hitta nya marknader och produkter att erbjuda. Med den avtagande inhemska marknaden måste man vara på tå och hitta kreativa lösningar för sina kunder. Vi jobbar mycket med produktutveckling och är lyhörda för vad marknaden vill ha. Det är också viktigt att hitta rätt arbetskraft för att kunna vara kreativ, och det har jag verkligen lyckats med.

⁵ Konjunkturbarometern augusti 2016, Konjunkturinstitutet.

Figur 13 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2016

Christoffer Lewinowitz, Regionchef Företagarna Kronoberg

Näringslivet upplever en positiv konjunkturutveckling, och prognosen inför nästa år tyder på tillväxt. Jämfört med resten av Sverige utvecklas Kronoberg svagt, framförallt tjänstesektorn. Småföretagen är viktiga för länets utveckling. I Sverige skapas 4 av 5 jobb i småföretagen. Samtidigt ser två av tre företag goda expansionsmöjligheter. Kronobergs småföretagare upplever dock några tillväxthinder. Framförallt är det bristen på lämplig arbetskraft och höga arbetskraftskostnader som hindrar tillväxten. För att underlätta småföretagen att fortsätta skapa jobb och tillväxt är det viktigt att säkra småföretagens tillgång till kompetens och att sänka arbetskraftskostnaderna.

Lönsamhetsutvecklingen

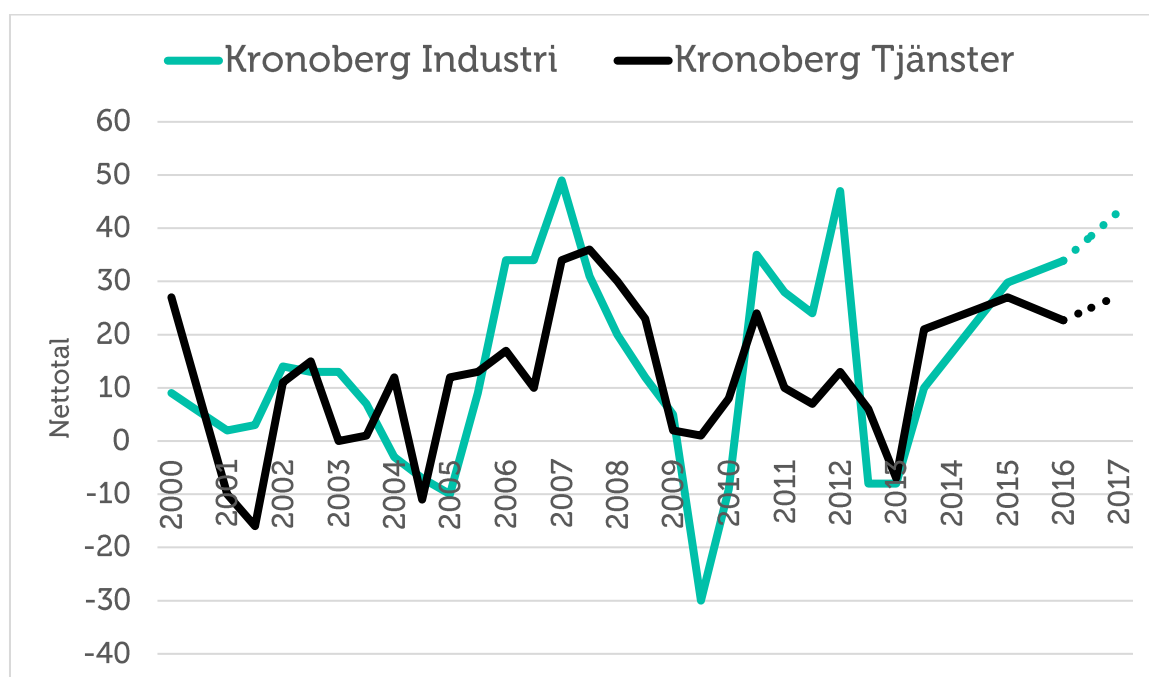
Lönsamheten dikterar till stor del företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar. Totalt sett i länet är det 38 procent av företagen som uppger en ökad lönsamhet under det senaste året, jämfört med riket, där 41 procent anger detta. Den sammanlagda lönsamheten i Kronobergs län motsvarar i år ett nettotal på 25 (riksgenomsnittet är också 25).

Lönsamheten i industriföretagen i Kronobergs län har återhämtat sig tämligen kraftigt efter åren med akut finanskris. Nettotalet för lönsamhet i industrisektorn är 34 i årets mätning, att jämföra med 30 vid den senaste mätningen och årets riksgenomsnitt på 24. Industriföretagens förväntningar inför det kommande året är att lönsamheten ökar något ytterligare, till ett nettotal på 43, vilket alltså är högre än rikets förväntningar på 31.

Tjänsteföretagens lönsamhetsutveckling däremot har minskat under motsvarande period. Nettotalet för lönsamheten i tjänsteföretagen i länet hamnar på 23, jämfört med den senaste mätningen på 27 och riksgenomsnittet på 26. Tjänsteföretagens förväntningar inför det kommande året är att lönsamheten ökar till ett nettotal på 25, att jämföra med rikets förväntningar på 32.

Sammanfattningsvis ser lönsamhetsutvecklingen framöver ljus ut och den avspeglar inte nämnvärt den förväntade svagare utvecklingen i konjunkturen. Den positiva lönsamhetsutvecklingen har på senare år till övervägande del letts av industriföretagen, men inför kommande år förväntas också att tjänsteföretagen att bidra till den positiva lönsamhetsutvecklingen.

Figur 14 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Kronobergs län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

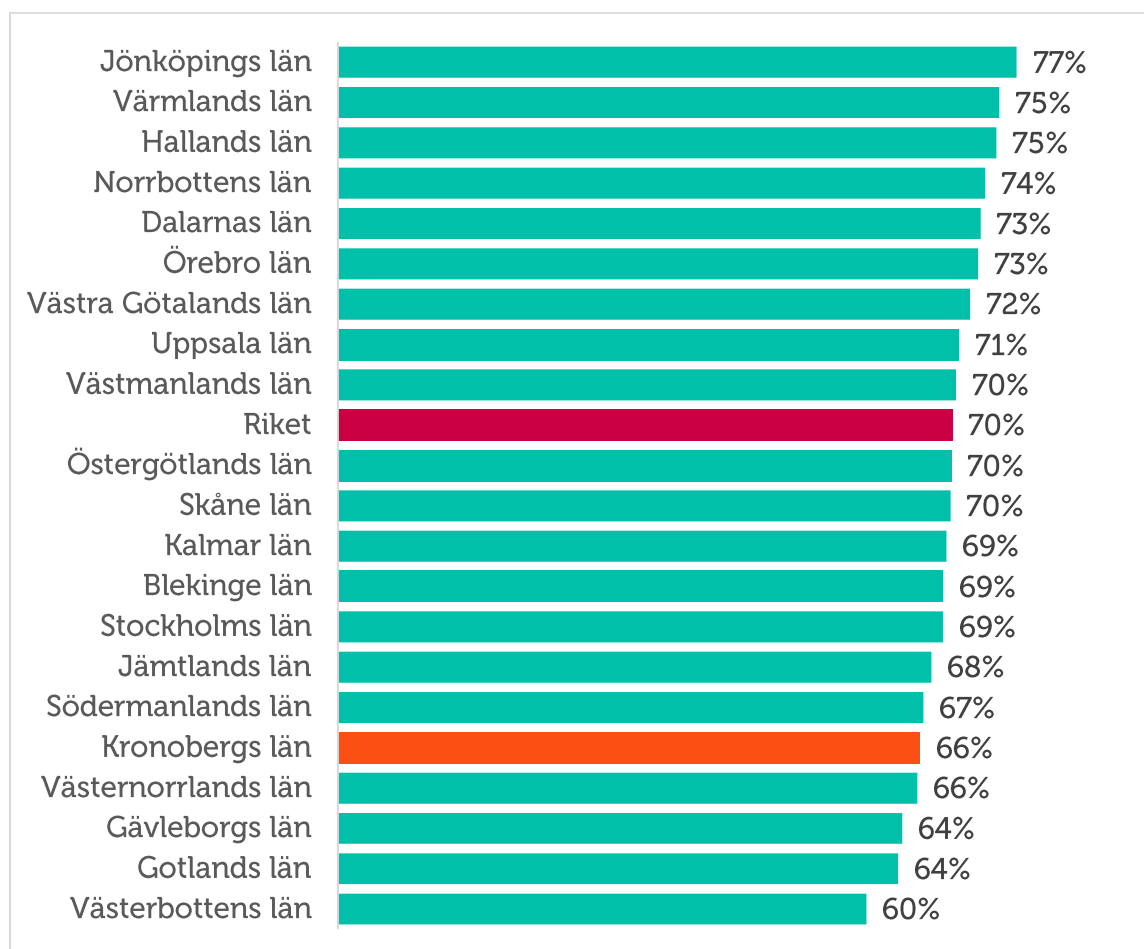
Företagens prisförväntningar

Nästan en fjärdedel (23 procent) av tjänsteföretagen i Kronobergs län tror på prishöjningar det kommande året. Det är lägre än riksgenomsnittet där 36 procent av företagen förväntar sig att höja priserna. Av industriföretagen tror hälften av företagen på prisökningar, att jämföra med riksgenomsnittet för sektorn där 36 procent av företagen tror på högre priser. Totalt tror 29 procent av Kronobergs företagare på prisökningar det kommande året, jämfört med 36 procent i riket. Sedan 2014 har Riksbanken kraftigt ställt om penningpolitikens utformning med bl.a. negativ reporänta. Omfattande köp av statsobligationer har också bidragit till en svagare krona. Förhoppningen är att detta ska ge exporten en skjuts framåt och därmed bidra till en positiv prisutveckling framöver.

Expansionsutsikter och hinder för expansion

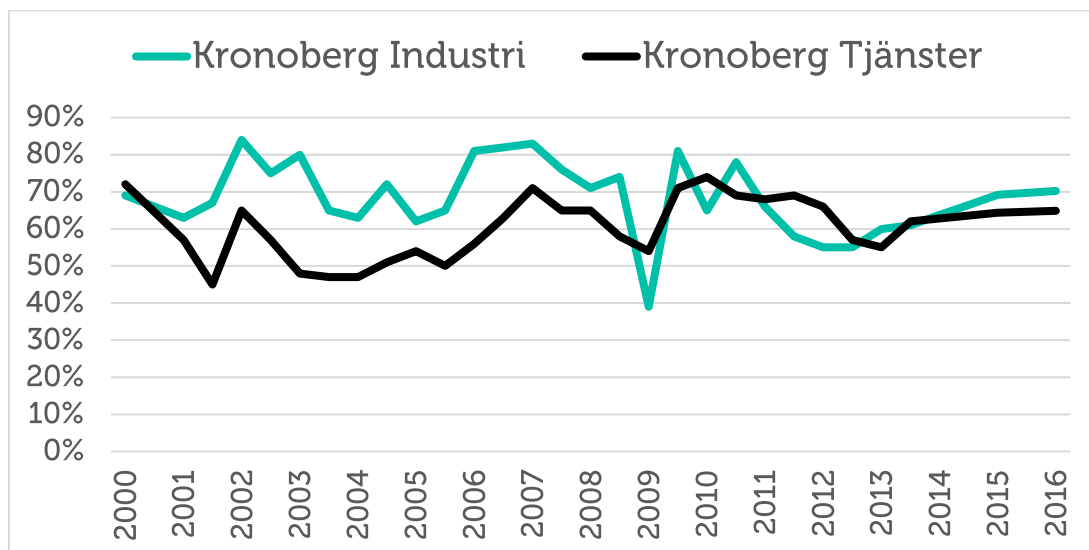
Företagen i Kronobergs län upplever i genomsnitt mindre goda möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Trots detta anser 66 procent av företagen i länet att de har goda utsikter att expandera på sikt. Det är en lika stor andel som i fjolårets mätning.

Figur 15 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2016

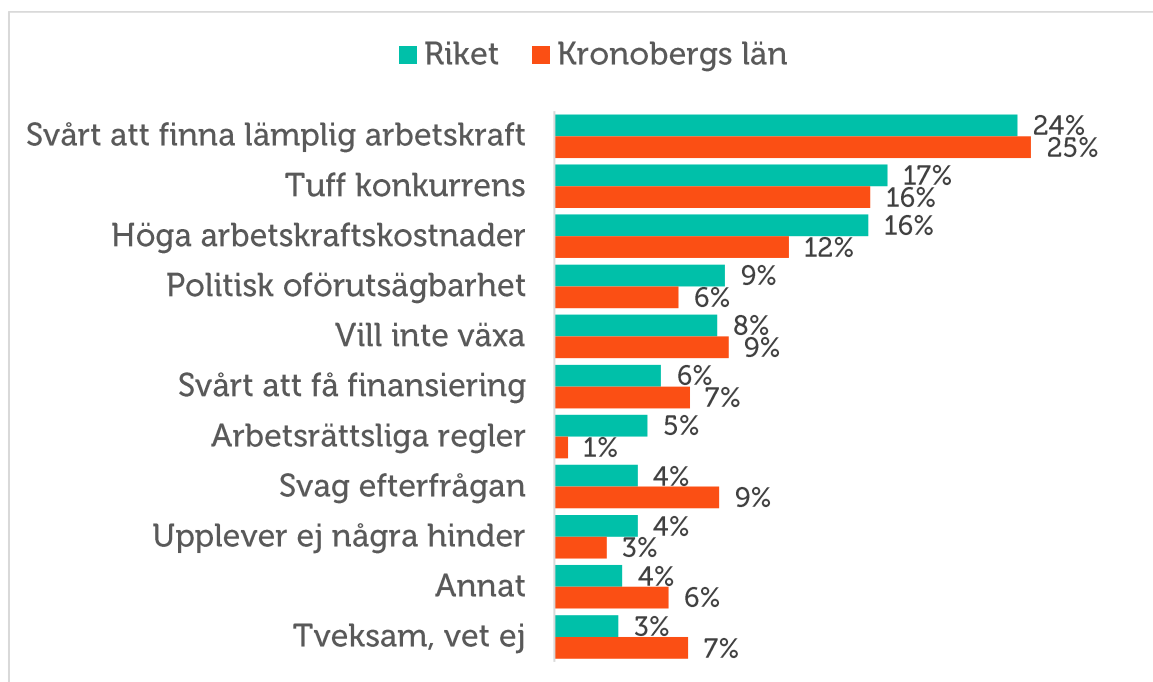
Tillverkningsindustrin har en något mer positiv syn på framtidsutsikterna än tjänsteföretagen. Bland industriföretagen uppger nästan 70 procent goda expansionsutsikter, jämfört med 65 procent av tjänsteföretagen. Industriföretagens expansionsutsikter är därmed i linje med riksgenomsnittet för samtliga branscher.

Figur 16 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Kronobergs län, industri- och tjänstesektorn 2000-2016

Brist på lämplig arbetskraft är det enskilt största tillväxthindret enligt var fjärde företag i Kronobergs län. En sjättedel av företagen (16 procent) upplever tuff konkurrens som det största hindret för tillväxt medan höga arbetskraftskostnader uppges vara ett hinder för 12 procent. Vid de senaste mätningarna var dessa faktorer ungefär lika stora, vilket kan tyda på betydande brister i matchning mellan arbetsgivare och arbetstagare på länets arbetsmarknad då dessa problem tycks ha vuxit.

Figur 17 Tillväxthinder enligt företagen i Kronobergs län och i riket 2016 (procent)

Konjunkturrisker

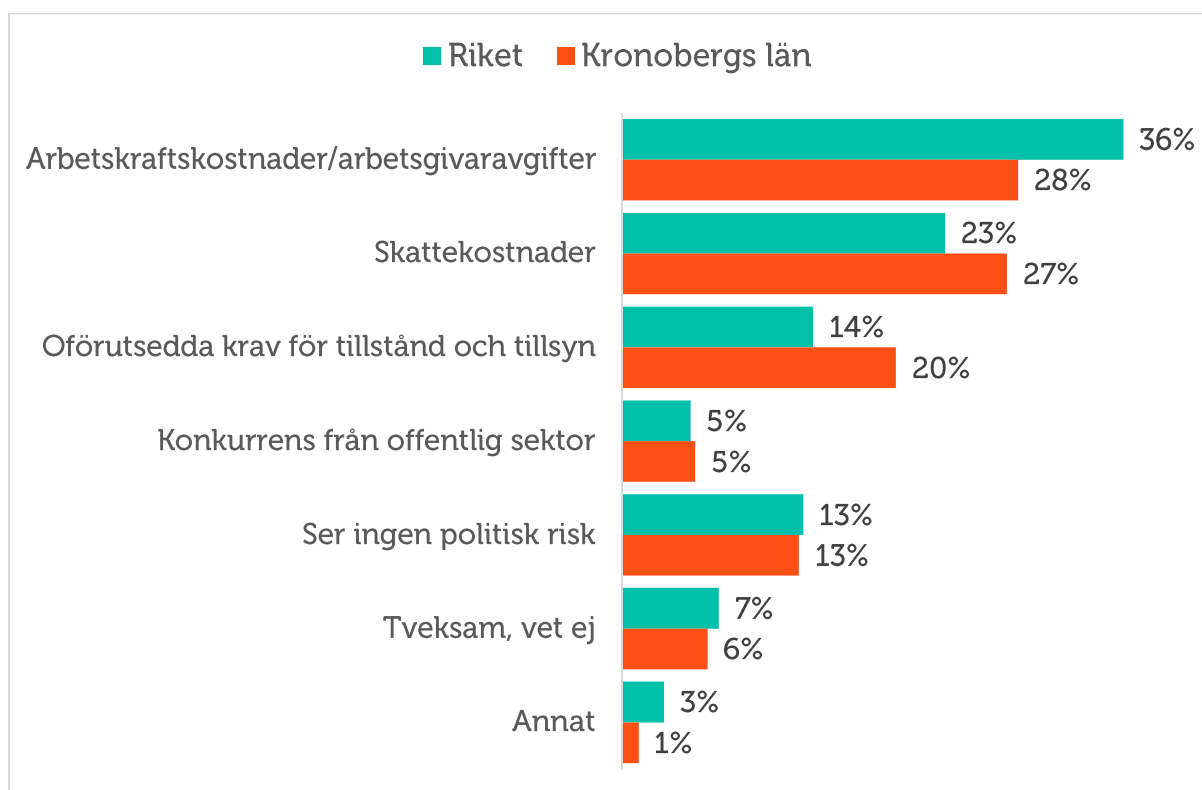
Den inhemska konjunkturen är den största konjunkturrisken, enligt 42 procent av småföretagarna i Kronoberg. 12 procent av länets företagare ser ökade lönekostnader som den största risken för deras verksamhet. Att en stor del av länets företag är inom tillverkning och relaterade verksamheter avspeglas också i att priserna på energi- och råvaror, liksom ränte- och valutakostnader upplevs som relativt sett viktigare konjunkturrisker än för riket som helhet.

Trots att konjunkturen förbättrats och att företagen är optimistiska, finns en viss osäkerhet om denna optimistiska bild kommer att förverkligas. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är just kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft.

Politiska risker

Potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter upplevs som den största politiska risken av företagen i Kronobergs län (28 procent). Även ökade skattekostnader upplevs som en betydande politisk risk (27 procent). En större andel av företagen i Kronobergs län, än i riket, upplever också oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn som en politisk risk (20 procent).

Figur 18 Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet

Den svenska konjunkturen har utvecklats mycket väl under det senaste året och de små och medelstora företagen är tillväxtmotorn, så även i Kronobergs län. Trots det så placerar sig Kronobergs län långt under riksgenomsnittet i den sammanvägda konjunkturindikatorn. Endast ett län redovisar en mindre positiv utveckling. Årets konjunkturindikator uppgår till 80 för riksgenomsnittet och 54 för Kronobergs län vilket visar på en positiv utveckling från ifjol, även om majoriteten av län haft en betydligt starkare utveckling.

Det är i genomsnitt sju av tio företag som uppger att de vill växa. Samtidigt står företagen inför en rad hinder som motverkar en framtida expansion. Det är framförallt svårt att finna lämplig arbetskraft på arbetsmarknaden och höga arbetskraftskostnader gör att många företag tvekar att anställa. Även politisk oförutsägbarhet har stor påverkan på ett företags expansionsplaner.

Utvecklingen det senaste året visar att det är de små och medelstora företag som utgör motorn i jobbskapandet. Det är dessa företag och företagsamma människor som tar risker, som anställer, som skapar varaktiga jobb och som via skattsedeln bidrar till vår gemensamma välfärd. Nästan alla småföretag är ägarledda, där ägaren bor och verkar på orten, med ett stort engagemang för lokalsamhällets utveckling. Småföretagen har därmed en central betydelse för den lokala ekonomin. Denna utveckling kommer att fortsätta under förutsättning att det skapas goda villkor för företag att starta, expandera och anställa. Det handlar om att företagare ska kunna verka på en rättvis och konkurrensneutral marknad. Villkoren för företagande ska vara lika, oavsett företagsform och bransch. Samt oavsett om företaget har kollektivavtal eller inte och oavsett var företaget verkar geografiskt i Sverige.

De sex viktigaste utmaningarna för det svenska företagsklimatets utveckling är därför även fortsättningsvis att:

- **Säkra småföretagens tillgång till kompetens.** Svårigheten med att hitta lämplig arbetskraft är ett av de största tillväxthindren för små företag. Det är viktigt att underlätta matchning av jobbsökande och företag. Utbildningssystemets utformning samt landsbygdsföretagens tillgänglighet till större arbetsmarknadsregioner är avgörande i dessa avseenden eftersom det påverkar tillgången på kompetenta och erfarna arbetstagare.
- **Den samlade kostnaden för att anställa måste sänkas.** Detta bör ske genom sänkta arbetsgivaravgifter. Genom att införa ett arbetsgivaravdrag kan arbetsgivaravgiften sänkas generellt för mindre företag som vill anställa.
- **Förenkla och sänk skatterna.** Det behövs en översyn av skattesystemet som ger internationellt konkurrenskraft och incitament till företagande, arbete, utbildning och rörlighet. Det ska vara mer lönsamt att ta de risker och det ansvar som det innebär att driva företag. Ta bort de skatter och regler som idag missgynnar ägaredda företag.
- **Minska regelbördan.** Intensifiera den nationella regelförenklingen. Moms- och andra skatteregler utgör, tillsammans med de arbetsrättsliga reglerna, en betydande

regelbörda och är ett tillväxthinder för små företag. Anpassa reglerna för småföretagare. Inte tvärtom.

- **Trygghetssystemen måste vara anpassade för små företag.** Företagare ska ha samma rättigheter som anställda eftersom de betalar in i socialförsäkringssystemen efter samma principer.
- **Förbättra möjligheterna att delta i offentlig upphandling.** Offentlig sektor köper varor och tjänster för över 600 miljarder kronor årligen. Krångel och irrelevanta krav måste bort så att fler småföretag kan delta i offentliga upphandlingar. Småföretag ska kunna delta i högre utsträckning genom att ge anbud på delar av större kontrakt och med ett rimligt kravställande. Alla seriösa företag ska kunna delta i offentliga upphandlingar – oavsett om de har kollektivavtal eller inte.